

Behandelingsvoorstel voor de commissie Ruimte en Groen

Onderwerp: Evaluatie Reserve Knelpunten Landelijk Gebied

Cie-datum : 18 november 2002

Cie-nummer:

<p>Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op: n.v.t. eerdere behandeling in cie: 14 juni 2001 (criteria)</p> <p>PS: ja</p>	<p>inspraak: ja op: op: 22 mei 2000 (kadernota 2001) begrotingsbehandeling 2001</p>
---	---

Behandelend ambtenaar: mr. Drs. I.A. Bos/ mw. G. Hibma

toestel: 3318

b.g.g.: 3424

Samenvatting (inclusief communicatie):

Bij de vaststelling van de Kadernota 2001 op 22 mei 2000 is een motie aangenomen door PS waarin werd voorgesteld om een financiële reserve in het leven te roepen om knelpunten die bij de realisering van de Ecologische Hoofstructuur (EHS) blijken en niet via reguliere regelingen zijn te ondervangen, mee te kunnen helpen oplossen door de provincie Utrecht. Via Kadernotaproject nr. 95 onder beleidstaak 2.5 is invulling gegeven aan deze motie (beschikbaar bedrag € 680.000,=) (nb in de begrotingsbehandeling 2001 werd dit bedrag verhoogd van f 1 mln. naar f 1,5 mln.). Afsproken werd na een periode van twee jaar deze Reserve te evalueren. Aan de statencommissie Ruimte en Groen is in het voorjaar van 2002 toegezegd deze evaluatie in het najaar van 2002 te behandelen.

In de Evaluatie Reserve Knelpunten Landelijk Gebied (RKL) worden vijf knelpuntgevallen in de provincie beschreven : Bantham-terrein gemeente De Bilt, Rodem-terrein gemeente De Bilt, Kodak-terrein gemeente Soest, Harlan-terrein gemeente Zeist, Autosloperij Van den Berg gemeente Eemnes. Voor de beschrijving van deze knelpuntgevallen wordt verwezen naar de Evaluatie.

Eén van de knelpuntgevallen (het Bantham-terrein, een voormalige proefboerderij) is inmiddels in de eindfase. Een verzoek om een bijdrage uit de RKL voor de sanering van dit terrein en de bouw van een woning op dit terrein, ligt heden voor in uw commissie.

Uit de Evaluatie komen (samengevat) de volgende conclusies en aanbevelingen naar voren .

Conclusies:

Effect Reserve Knelpunten Landelijk Gebied (RKL)

De RKL heeft in de afgelopen twee jaar (2001-2002) een belangrijke bijdrage geleverd aan de oplossing van één knelpuntgeval functieverandering natuur, nl. het Bantham-terrein. Ook in andere 'kleinere' saneringsgevallen (omvang tot € 3 mln.), zoals Rodem, Harlan en Valse Bosjes, kan de RKL naar verwachting in de komende jaren een belangrijke bijdrage leveren om te komen tot een oplossing. Definitieve duidelijkheid of in deze gevallen ook daadwerkelijk tot een goede oplossing kan worden gekomen, zal naar verwachting echter nog wel een aantal jaren op zich laten wachten (1 tot 3 jaar).

Voor 'grotere' saneringsgevallen (omvang groter dan € 10 mln.), zoals het Kodak-terrein, kan de RKL door de beperkte financiële omvang, nauwelijks een beslissende bijdrage leveren aan een oplossing. Voor het oplossen van de 'grotere' saneringsgevallen (die veel incidenteler voorkomen) ligt het meer in de rede dat de provincie incidenteel (in plaats vanuit de RKL) de benodigde middelen beschikbaar

stelt. Financiering van ook deze gevallen uit de RKL, vraagt een reservering van een veel groter budget, met het risico dat het uiteindelijk toch niet wordt besteed.

Reserve of Subsidieregeling

De vorm van een Reserve in plaats van een formele subsidieregeling past goed bij de aan de orde zijnde saneringsgevallen.

Criteria

De criteria voldoen in het algemeen goed. Voorgesteld wordt een beperkte aanpassing.

Aanbevelingen

De aanbevelingen uit de Evaluatie van de RKL luiden samengevat:

1. De Reserve Knelpunten Landelijk Gebied met het beschikbare budget te handhaven en het experiment RKL voor in ieder geval voor een periode van 3 à 4 jaar voort te zetten.
2. Bij het eerstkomende afwegingsmoment (Kadernota 2004 of Begroting 2004) te onderzoeken of voor deze periode een soortgelijk bedrag beschikbaar kan worden gesteld als in de afgelopen jaren (2001 en 2002) beschikbaar was (€ 680.000).
3. Voor 'grotere' saneringsgevallen (die de beschikbare middelen in de RKL te boven gaan), zoals het Kodak-terrein, desgewenst incidenteel (in plaats van uit de RKL) geld beschikbaar te stellen.
4. De RKL in zijn huidige vorm als Reserve te handhaven (zie Evaluatie pag. 7, punt 9).
5. De criteria van de RKL enigszins aan te passen.
6. Een richtbedrag te hanteren voor de maximale provinciale bijdrage uit de Reserve Aankopen Natuurterreinen en de RKL gezamenlijk (€ 200.000,= voor de eerste ha. en € 100.000 voor de volgende ha.

Communicatie over deze Evaluatie is op dit moment niet van toepassing. Wél bij de behandeling van de Kadernota 2004.

De vragen aan uw commissie zijn:

- 1) in te stemmen met de aanbevelingen uit de Evaluatie Reserve Knelpunten Landelijk Gebied en de Reserve Knelpunten Landelijk Gebied met het beschikbare budget te handhaven.
- 2) De Evaluatie Reserve Knelpunten Landelijk Gebied, incl. de aanbevelingen te betrekken bij het eerstkomende afwegingsmoment (Kadernota 2004 of Begroting 2004).

TER ADVISERING

EVALUATIE RESERVE KNELPUNTEN LANDELIJK GEBIED

1) Inleiding

Bij de vaststelling van de Kadernota 2001 op 22 mei 2000 is een motie aangenomen door PS waarin werd voorgesteld om een financiële reserve in het leven te roepen om knelpunten die bij de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur blijken en niet via reguliere regelingen zijn te ondervangen, mee te kunnen helpen oplossen door de provincie Utrecht. De daartoe in te stellen reserve moest een tijdelijk en experimenteel karakter hebben: voor een periode van twee jaar.

Via Kadernotaproject nr. 95 onder beleidstaak 2.5. is invulling gegeven aan deze motie. Aanvankelijk voor een bedrag van € 453.780,= (fl 1 miljoen). Bij de begrotingsbehandeling 2001 hebben PS dit bedrag verhoogd naar € 680.000 (fl 1,5 miljoen).

In juni 2001 hebben wij een notitie vastgesteld voor de criteria van deze Reserve Knelpunten Landelijk Gebied. Deze notitie is voor advies voorgelegd aan de Statencommissie Ruimte en Groen, die positief adviseerde.

Afgesproken werd na een periode van twee jaar deze Reserve te evalueren op onder meer effectiviteit. Aan de statencommissie Ruimte en Groen is in het voorjaar van 2002 toegezegd deze evaluatie in het najaar van 2002 te behandelen.

2) De Reserve Knelpunten Landelijk Gebied

De Reserve heeft tot doel om via aanvullende (op andere sectorale en gebiedsgerichte instrumenten) financiële middelen in knelpuntsituaties bij beoogde functieverandering richting natuur oplossingen daarvoor te kunnen helpen bereiken. De knelpuntsituaties dienen betrekking te hebben op het bereiken van provinciale beleidsdoelstellingen op het gebied van natuur en landschap, water en milieu, in het bijzonder de Ecologische Hoofdstructuur.

2.1 Aard van de Reserve

Op basis van de projectomschrijving uit de Kadernota 2001 heeft de Reserve Knelpunten Landelijk Gebied (hierna RKL te noemen) een tijdelijk karakter (2 jaar).

Daarnaast heeft de RKL een experimenteel karakter; het gaat om een Reserve voor uitzonderingsgevallen en met een aanvullend karakter. Aanvullend in die zin dat naast een provinciale bijdrage uit de RKL ook andere betrokken partijen in de specifieke situatie een substantiële (op geld waardeerbare) bijdrage dienen te leveren aan de oplossing van het knelpunt.

Bij de aanwending van de RKL is niet gekozen voor formele subsidieregels, maar voor een werkbudget met ruime criteria. Daarmee wordt voorkomen dat juridische aanspraken kunnen ontstaan op de Reserve en het experimentele karakter verloren gaat. Op basis van de ervaringen kan in een later stadium gericht en efficiënter vertaling plaatsvinden in formele subsidieregels.

Hiermee wordt bereikt dat de RKL een "smeeroliefunctie" kan hebben en in specifieke gevallen een katalysatorfunctie.

2.2 Criteria

De criteria van de RKL luiden:

- Er moet met de aanwending van de RKL een bijdrage worden geleverd aan het oplossen van knelpunten bij functieverandering naar natuur in het landelijk gebied;
- De hier bedoelde knelpunten kunnen niet of onvoldoende worden opgelost met behulp van bestaand sectoraal en/of specifiek gebiedsgericht instrumentarium;
- Door aanwending van de RKL moet een aantoonbare bijdrage kunnen worden geleverd aan het realiseren van provinciale beleidsdoelstellingen op het gebied van natuur en landschap, milieu en water zoals die zijn vastgesteld in het Beleidsplan Natuur en Landschap Utrecht (BNLU, PS 1992) en de op het BNLU gebaseerde uitwerkingsplannen (zoals het Plan Veiligstelling Gebieden Ecologische Hoofdstructuur); in het bijzonder moet het gaan om kansen om te kunnen komen tot de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur in de provincie Utrecht in de specifieke situatie.
- De RKL dient vooral te worden ingezet ter stimulering van bedrijfsverplaatsing in het belang van behoud van werkgelegenheid en ter realisering van provinciale beleidsdoelen waarbij projecten op het gebied van water, milieu en natuur en landschap, in het bijzonder een vitale Ecologische Hoofdstructuur prioriteit hebben; onder bedrijvigheid wordt in dit verband mede agrarische bedrijvigheid verstaan.

- Een bijdrage uit de RKL kan uitsluitend bij wijze van uitzondering en bij wijze van proef voor een specifieke knelpuntsituatie worden gegeven; bij voorkeur worden hierbij van elkaar verschillende knelpuntsituaties gekozen om het experimentele karakter van de RKL te (kunnen) onderstrepen;
- Naast de provinciale bijdrage uit de RKL dienen ook de andere betrokken partijen, waaronder ook de betrokken ondernemer of particulier in de specifieke situatie een substantiële (op geld waardeerbare) bijdrage te leveren aan de oplossing van het knelpunt.
- Er kunnen voorwaarden worden verbonden aan de bijdragen mits deze voorwaarden betrekking hebben op het doel waarvoor de bijdrage wordt gegeven.

2.3 Besluitvorming en verantwoording

Aan het toekennen van een bijdrage zijn geen bijzondere formele vormvereisten verbonden. Wanneer zich een knelpuntsituatie als hier bedoeld voordoet beslist ons college op voorstel van de Dienst Ruimte en Groen. In het aan ons college voor te leggen voorstel wordt inzichtelijk gemaakt dat de voorgestelde bijdrage past binnen de criteria. Verdeling vindt van geval tot geval plaats.

Jaarlijks wordt in de Rapportage natuur en landschap die deel uitmaakt van het provinciale Jaarverslag verantwoording afgelegd over de bestedingen uit het budget. Deze Rapportage wordt voorgelegd aan de statencommissie Ruimte en Groen.

3) Knelpuntgevallen in de provincie Utrecht

Hieronder volgt een overzicht van de knelpuntgevallen bij de inrichting van het landelijk gebied, die mogelijk in aanmerking komen voor een bijdrage uit de RKL.

M.u.v. het eerste geval het Bantham-terrein zijn het nog lopende en niet afgeronde projecten.

1) Bantham-terrein

Het Bantham-terrein ligt in de Herinrichting Noorderpark (Rijksbufferzone). Medio 2001 heeft de stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO) als eigenaar van het Bantham-terrein, bericht het terrein aan DLG/BBL te willen verkopen. Het betreft een voormalige proefboerderij met diverse gebouwen (1 ha. bebouwde oppervlakte op 7 ha. erf) en ca. 7 ha. cultuurgrond. Het gaat hier om een functieverandering van agrarisch naar natuur (Herinrichting Noorderpark). In het natuurgebiedsplan Vecht-en Plassengebied zijn de gronden van het terrein deels begrensd als ecologische verbindingzone ter plaatse en kunnen deels als ruilgrond worden benut voor de Herinrichting Noorderpark. Het terrein heeft een zeer dichte bebouwing met vijf woningen en met bedrijfsgebouwen. Voor de bedrijfsgebouwen is vanuit landschappelijk oogpunt dringend behoefte aan sanering. Vooral ook om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen met het oog op natuur en landschap. Met de belanghebbende partijen LNV, VROM, gemeente De Bilt, Landinrichtingscommissie Noorderpark, Dienst Landelijk Gebied HUL en provincie Utrecht (trekker) zijn besprekingen gevoerd met als doel dit knelpunt op te lossen.

Stand van zaken:

De afronding van deze knelpuntsituatie nadert. Besprekingen met de verschillende partijen zijn inmiddels afgerond en er is overeenstemming. De woningen zullen worden verkocht. De bedrijfsgebouwen worden thans gesloopt en de gronden worden voor 50% gebruikt voor realisatie van de ecologische verbindingzone (als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur) en voor 50% ingezet in de herinrichting Noorderpark. Door de bouw van 1 extra woning en een aanvullende bijdrage uit de RKL wordt e.e.a. financieel gedekt. De totale kosten van deze sanering bedragen ca. 2,72 miljoen euro (zie hieronder het kostenplaatje).

(NB LNV en VROM dragen bij aan de verwerving van de 7 ha. grond t.b.v. de ecologische verbindingzone en de 7 ha. ruilgrond.

NB Het verzoek om een bijdrage uit de RKL en medewerking aan de bouw van 1 extra woning voor het Bantham-terrein ligt heden tevens voor bij uw commissie).

Financiën:

De provincie heeft na overleg met de portefeuillehouder Natuur en Landschap en onder voorbehoud van goedkeuring van ons college ambtelijk € 226.890,= (f 0,5 mln) toegezegd uit de RKL. Daarnaast komt de provinciale Reserve aankopen natuurterreinen in beeld in verband met de overdracht (aankoop) van de gronden, die worden aangewend voor de realisatie van de ecologische verbindingzone, aan Stichting HUL. Deze gronden worden volgens de bestaande (aankoop)regeling door de provincie gesubsidieerd.

Totaal-overzicht financiën Bantham-terrein

Kosten	Financiering
Aankoop + sloop terrein € 2.720.000,= (sloop ca. 450.000,=)	7 ha. ecologische verbindingzone € 317.650,= 7 ha. ruilgrond t.b.v. landinrichting 317.650,=
	verkoop woningen 1.500.000,=
	verkoop bouwkaavel 363.020,=
	bijdrage uit RKL 226.890,=
Totaal € 2.720.000,=	Totaal € 2.720.000,=

2) Rodem-terrein

Binnen de Herinrichting Groenraven-Oost (SGP Utrecht e.o.) ligt de voormalige Biltse fabriek Rodem BV, waar in het verleden grote electromotoren werden gemaakt. Het betreft een object bestaande uit 1800 m2 natuurterrein, 8320 m2 weiland en 8931 m2 erf en ondergrond. Op het terrein is aan bebouwing een woonhuis en bedrijfscomplex aanwezig. De totale bedrijfsoppervlakte bedraagt 1005m2 maar kent (op basis van de bestemmingsplanregeling) een uitbreidingsmogelijkheid tot 1125m2. Het terrein grenst direct aan Fort Griffenstein, dat deel uitmaakt van een ecologische verbindingzone en onderdeel uitmaakt van de Hollandse Waterlinie. Het niet bebouwde gedeelte van het Rodem-terrein is begrensd in het natuurgebiedsplan Kromme Rijn als nieuwe en bestaande natuur (onderdeel ecologische verbindingzone). Dit is de enige locatie waarop een ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied/Hollandse Rading en de zuidelijk gelegen Landgoederenzone gerealiseerd kan worden. In dat opzicht is het dus een belangrijk onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur.

De bestemming van het terrein is "handel en nijverheid"(industrie klasse IV). Het terrein is ernstig verontreinigd (zowel grond als water).

Stand van zaken

BBL, gemeente De Bilt, Stichting Het Utrechts Landschap en de provincie hebben de mogelijkheden onderzocht om het (gehele) object te verwerven. Voor de verwerving van dit object was oorspronkelijk ca. € 681.000,= berekend. Hierbij was uitgegaan van een "teruggeven aan de natuur" van het gehele terrein. Inmiddels is gebleken dat de eigenaar van het terrein, een projectontwikkelaar, het terrein onder geen beding wil verkopen. Hij wil het bij voorkeur bebouwen met een kantoor en dit verhuren. Inpassing in de omgeving wordt nagestreefd. Delen van het terrein in het westen, het zuiden en het uiterste oosten zullen aan de gemeente worden overgedragen voor natuurontwikkeling, wanneer een kantoor op het terrein wordt gerealiseerd (e.e.a. onder voorbehoud van goedkeuring van gemeente, provincie en VROM).

De intentie van de gemeente is om via een wijzigingsbevoegdheid, een kantoor op het terrein mogelijk te maken. Indien een deel van de gronden, zoals toegezegd, aan de gemeente wordt overgedragen kan een verdere ontwikkeling van de plannen voor een ecologische oversteek ter hoogte van Fort Griffenstein ter hand worden genomen.

Financiën

De provinciale Reserve aankopen natuurterreinen komt in beeld in verband met de overdracht (aankoop) van de grond (met een natuurbestemming) aan Stichting HUL. Afhankelijk van de ontwikkelingen zou eventueel een aanvullend bedrag uit de RKL kunnen worden verstrekt. De hoogte van dit bedrag is afhankelijk van de ontwikkelingen en het financiële plaatje.

3) Kodak-terrein gemeente Soest

Het betreft ca. 5 ha (voormalig) bedrijventerrein, dat wordt omgezet in natuur. De verwervingskosten bedragen ca. € 11 miljoen, de saneringskosten worden geschat op ca. € 0,9 miljoen tot 1,9 miljoen.

De gemeente Soest heeft begin januari 2001 aan de provincie verzocht om een substantiële bijdrage in de verwervingskosten van het voormalige Kodak-terrein (bedrijventerrein) met de bedoeling dit terrein te

ontwikkelen voor natuur. Het gebied grenst aan de EHS en is zeer strategisch gelegen op de Utrechtse Heuvelrug.

Wij menen dat de ligging van het voormalige Kodakterrein in de nabijheid van het stuifduinencomplex “De Lange Duinen” en het gebied Zonnegloren een gedegen onderzoek naar de financiële mogelijkheden rechtvaardigt om te komen tot een natuurfunctie voor dit terrein. Uitgaande van de beschikbare middelen in de Reserve aankopen natuurterreinen en de RKL kan de provincie, in verhouding tot de zeer hoge kosten, slechts een gering bedrag aan subsidie verstrekken. Afhankelijk van de ontwikkelingen wordt gedacht aan een bedrag van ca. € 450.000,=. Het terrein is in het project Hart voor de Heuvelrug ingebracht ten behoeve van verevening. Knelpunt is de huidige zeer hoge economische waarde in relatie tot de toekomstige natuurfunctie.

Stand van zaken:

Onlangs is een deel van het terrein aangekocht door de gemeente. Dit wordt weer teruggegeven aan de natuur. De gemeente probeert het terrein in delen aan te kopen, te saneren en een natuurbestemming te geven. De gemeente zoekt nog steeds naar financiële middelen.

Financiën

De provinciale Reserve aankopen natuurterreinen komt in beeld in verband met de overdracht (aankoop) van deze grond aan Stichting HUL (uitgegaan wordt van een bedrag van ca. € 125.000,= subsidie voor de aankoop). Afhankelijk van de verdere ontwikkelingen en bijdragen van andere partners denken wij aan een aanvullend bedrag van ca. € 325.000,= uit de RKL.

4) Harlan-terrein gemeente Zeist

Het Harlan-terrein, gemeente Zeist is ca. 8 ha groot, de bebouwing bedraagt 6421 m².

Tot voor een aantal jaren zat op dit terrein een proefdierencentrum van o.a. TNO. De bestemming is daar ook precies op toegesneden, andere functies waren niet toegestaan. Het inmiddels gekraakte terrein ligt al geruime tijd braak. Er staan ca. 27 gebouwen, waaronder een 2-tal eveneens gekraakte dienstwoningen. De gebouwen zijn voor het grootste deel dierenverblijven.

Het Harlan-terrein ligt midden op de Utrechtse Heuvelrug en ook centraal in de EHS. Het terrein ligt op een uitermate gevoelige plek vlak bij de meest waarschijnlijke en wenselijke locatie voor een ecoduct over de A28 tussen Huis ter Heide en Soesterberg. Het gaat dus om een strategisch gebied in het kader van het project Hart voor de Heuvelrug.

De bestemming van het terrein is “Proefdierenbedrijf T.N.O”. Het terrein is verontreinigd. De mate waarin is nog niet onderzocht.

Stand van zaken

Het object is aangekocht door een projectontwikkelaar voor een recreatie-object o.i.d.. De gemeente heeft inmiddels de bestemming “bos” op dit gebied neergelegd.

Gemeente en provincie onderzoeken de mogelijkheden om het object te saneren en er een bosgebied van te maken. De totale kosten voor verwerving en sanering worden geschat op ca. € 1,72 miljoen. De gemeente wil met de aanleg van het bos het verloren gaan van bos elders in de gemeente compenseren (compensatie Boswet). De gemeente is voornemens om de middelen, die zij in geval van compensatie op landbouwgrond kwijt zou zijn in te zetten voor de verwerving en sanering van het Harlan-terrein.

Financiën

Voorlopig wordt uitgegaan van een financieel tekort van ca. € 1,2mln.. De gemeente zoekt naar financiële mogelijkheden. De provinciale Reserve aankopen natuurterreinen komt hierbij in beeld voor de aankoop (subsidie) van het terrein (ca. € 200.000,=) Daarnaast denken wij, afhankelijk van de verdere ontwikkelingen en de financiële bijdragen van andere partijen aan een aanvullende bijdrage uit de RKL. Tot nu toe is er een bedrag genoemd van € 91.000,=.

5) Autosloperij Van den Berg/Eemland (gemeente Eemnes) (nabij Valse Bosjes)

Het betreft een terrein met een autosloperij. Het terrein is ca. 1,2 ha groot met daaraan vast een lange strook in het bos met autowrakken c.q. shadeauto's.

Het bedrijf is wegbestemd, maar valt onder het overgangsrecht. Het terrein heeft de bestemming “natuurgebied”. Het terrein grenst aan de Valse Bosjes. De Valse Bosjes is een natuurgebied, dat eigendom is van de Vereniging Natuurmonumenten. Het terrein is niet begrensd in het natuurgebiedsplan Eemland (wegens de bedrijvigheid). De trekker van deze bedrijfsverplaatsing is de provincie (Dienst Water en Milieu (i.v.m. de milieuhandhaving).

Stand van zaken

Er is overleg gaande over de opties voor dit bedrijf. Uit natuur- en milieu- oogpunt zou het bedrijf het beste kunnen worden verplaatst of uitgekocht.

Het terrein valt onder de invloedssfeer van Natuurmonumenten. Het terrein komt voor subsidie uit de Reserve aankopen natuurterreinen in aanmerking.

De kosten van uitkoop/verplaatsing worden geschat op ca. € 1 miljoen.

Financiën

De provinciale Reserve aankopen natuurterreinen komt in beeld in verband met de overdracht (aankoop) van het terrein aan Natuurmonumenten. Wij hebben aangegeven dat er in principe aanvullend financiële middelen uit de RKL kunnen worden ingezet (€ 90.000,= PM).

Beoordeling knelpuntgevallenAlgemeen

1. De RKL heeft in de afgelopen twee jaar (2001-2002) een belangrijke bijdrage geleverd aan de oplossing van één knelpuntgeval functieverandering natuur, nl. het Bantham-terrein. Ook in andere 'kleinere' saneringsgevallen (omvang tot € 3 mln.), zoals Rodem, Harlan en Valse Bosjes, kan de RKL naar verwachting in de komende jaren een belangrijke bijdrage leveren om te komen tot een oplossing. Dankzij de RKL is de provincie in ieder geval voor deze 'kleinere' saneringsgevallen voor andere partijen een serieuze gesprekspartner en kan daardoor meesturen bij het vinden van oplossingen. Definitieve duidelijkheid of in deze gevallen ook daadwerkelijk tot een goede oplossing kan worden gekomen, zal naar verwachting echter nog wel een aantal jaren op zich laten wachten (1 tot 3 jaar). Gelet hierop is gewenst voor de 'kleinere' saneringsgevallen het experiment in ieder geval nog een aantal jaren (3 à 4 jaar) voort te zetten.
2. Voor 'grotere' saneringsgevallen (omvang groter dan € 10 mln.), zoals het Kodak-terrein, kan de RKL door de beperkte financiële omvang, nauwelijks een beslissende bijdrage leveren aan een oplossing. Vanuit de RKL vormt de provincie op dit moment ook geen gesprekspartner voor de gemeente bij het zoeken naar een oplossing. (N.B. De gemeente Soest heeft de sanering van het Kodak-terrein wel ingebracht in het kader van het Hart van de Heuvelrug). Voor het oplossen van de 'grotere' saneringsgevallen (die veel incidenteler voorkomen) ligt het meer in de rede dat de provincie incidenteel (in plaats vanuit de RKL) de benodigde middelen beschikbaar stelt. Financiering van ook deze gevallen uit de RKL, vraagt een reservering van een veel groter budget, met het risico dat het uiteindelijk toch niet wordt besteed.
3. De saneringsgevallen vergen in het algemeen veel tijd (tenminste enkele jaren) om tot een oplossing te komen. Oorzaken hiervan zijn: het ontbreken van een samenhangend (financierings)instrumentarium, het betrokken zijn van meerdere partijen (veelal eigenaar, gemeente, provincie en rijk) en de daardoor noodzakelijke onderhandelingen tussen de partijen over de financieringsverdeling. Om tot een oplossing te komen is in alle gevallen creativiteit en maatwerk vereist.
4. De lange tijd die nodig is om tot een oplossing te komen, hangt mede samen met het aanvullende karakter van de RKL; op basis van dit criterium dienen ook andere partijen, mede afhankelijk van hun specifieke verantwoordelijkheid, een belangrijke (financiële) bijdrage te leveren aan de oplossing. Het aanvullende karakter dwingt de provincie er toe het initiatief niet (te snel) naar zich toe te trekken. (Alleen bij het Bantham-terrein lag het initiatief bij de provincie). Dit om te voorkomen dat de provincie 'probleemeigenaar' wordt en andere partijen 'achterover gaan leunen'. Het huidige relatief beperkte financiële budget is in ieder geval voor de kleinere saneringsgevallen in overeenstemming met het aanvullende karakter. Het beperkte budget dwingt de provincie nadrukkelijk de andere partijen aan te spreken op hun (financiële) verantwoordelijkheid en daagt uit tot creativiteit. Een groter budget leidt al snel tot een ruimhartiger inzet van provinciale middelen.
5. Ondanks dat de provincie het initiatief in de meeste gevallen niet naar zich toe heeft getrokken, heeft de uitvoering van de RKL de provincie ongeveer 0,2 fte op jaarbasis uit de bestaande formatie gekost. Een actievere rolinvulling door de provincie (zoals het trekken van de saneringsgevallen en het actief werven van saneringsgevallen) zal nog veel meer menskracht kosten. Zoals echter hiervoor geconstateerd past deze actievere rolinvulling niet bij het aanvullende karakter van de RKL. Anderzijds zijn gevallen denkbaar waarin er wel degelijk een moment komt, dat de provincie in die specifieke situatie zoveel kan winnen dat het 'benutten van de kans' de beste optie is, en het dus het beste is het initiatief naar zich toe te trekken en hiervoor meer menskracht in te zetten.

6. Bij voortzetting van het experiment voor met name de 'kleinere' saneringsgevallen voor een periode van nog eens 3 à 4 jaar is het, gelet op de ervaringen, wenselijk om de RKL aan te vullen met een vergelijkbaar bedrag als in de afgelopen jaren (2001 en 2002) beschikbaar was (€ 680.000). Dit om de nog voorliggende 'kleinere' saneringsgevallen te kunnen oplossen en ook nieuwe gevallen te kunnen oppakken. Voor het beslag dat de huidige knelpuntgevallen leggen op de middelen uit de RKL wordt verwezen naar bijlage 1.
7. In de 'onderhandelingspraktijk' bestaat behoefte aan enige richting voor wat betreft de provinciale bijdrage aan een saneringsgeval (als een soort rendementtoets ter vergelijking van de verschillende gevallen). In de criteria voor de RKL ontbreekt een dergelijk ijkpunt. Op basis van de ervaringen met de kleinere saneringsgevallen, ligt als richtbedrag voor de maximale provinciale bijdrage uit de Reserve aankopen natuurterreinen (RAN) en RKL gezamenlijk, een bedrag van € 200.000 voor de eerste ha. en een bedrag van € 100.000 voor de volgende ha. in de rede. (Knelpuntgevallen met kleinere oppervlakten (tot ca. 2 ha) zijn relatief duurder dan saneringsgevallen met grotere oppervlakten (enkele ha.) per ha). Dit neemt niet weg dat, afhankelijk van het belang van de sanering en de specifieke omstandigheden, in incidentele gevallen een hogere bijdrage gewenst kan zijn.
8. In alle voorliggende saneringsgevallen is ook een bijdrage uit de RAN aan de orde voor de overdracht van de gronden aan een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie (HUL of NM). Ook hiervoor is een richtbedrag als maximale bijdrage wenselijk. Het ligt in de rede hiervoor uit te gaan van € 25.000 per hectare; 50% van de prijs van 'dure' landbouwgrond in de provincie (50% is het provinciale subsidiepercentage bij aankopen door HUL en NM van bestaande en nieuw te ontwikkelen natuur; de overige 50% wordt door het ministerie van LNV gesubsidiëerd).
9. De vorm van een Reserve in plaats van een formele subsidieregeling past goed bij de aan de orde zijnde saneringsgevallen. De mogelijkheid om op ad hoc basis bijdragen te verlenen sluit goed aan bij het aanvullende karakter, de smeerolie- en katalysatorfunctie en de diversiteit van de saneringsgevallen. De diversiteit van de gevallen vraagt om maatwerk per geval, waarmee recht kan worden gedaan aan de specifieke omstandigheden. Dit maatwerk kan in de vorm van een Reserve worden geleverd.

Beoordeling in verhouding tot de criteria van de RKL

1. Oplossen Knelpunten in het kader van functieverandering naar natuur

Bij dit criterium dient beoordeeld te worden of er sprake is van een knelpunt in de realisering van de EHS gezien ook het derde criterium (zie hierna onder 3) Daarbij dient dus ook een inschatting gemaakt te worden over de mate waarin er sprake is van een knelpunt en de oplossing daarvan en bijdrage levert aan realisering van de EHS. Dat is ook van belang wanneer prioriteiten zouden moeten gesteld vanwege de beperktheid van het budget. In dit kader is het begrip knelpunt wat ruimer opgevat, in die zin dat daaronder ook wordt verstaan het tegengaan van nieuwe (planologische) ongewenste ontwikkelingen in de directe nabijheid van de Ecologische Hoofdstructuur.

Een dergelijke toets levert op dat in alle 5 gevallen sprake is van knelpuntsituaties, maar dat er wel globale verschillen zijn aan te geven in de mate waarin het betrokken terrein directe waarde heeft voor de realisering van de EHS. Zie bijlage 1 met een scoretabel. In alle 5 gevallen gaat het om het oplossen van een knelpunt bij functieverandering naar natuur in het landelijk gebied.

2. Oplossing niet mogelijk met bestaand sectoraal of specifiek instrumentarium.

Aan dit criterium wordt in alle 5 gevallen voldaan. Erg onderscheidend is dit criterium echter niet omdat de praktijk laat zien dat op dit gebied samenhangend instrumentarium ontbreekt. Voor verplaatsing van agrarische bedrijven zijn er wel regelingen.

3. Aantoonbare bijdrage aan realisering provinciaal beleid natuur en landschap, water en milieu.

In alle vijf gevallen is sprake van een belangrijke bijdrage aan de EHS. In alle vijf gevallen is sprake van een (strategische) ligging in de EHS, of direct aansluitend aan de EHS. Het tegengaan van (verdergaande) ongewenste planologische ontwikkelingen vanwege de EHS is op alle terreinen in belangrijke mate mede het doel van de sanering. Het Kodak- en Harlanterrein spelen bovendien een belangrijke rol in het Project Hart van de Heuvelrug, dat mede is gericht op een robuuste Ecologische Hoofdstructuur.

Het leveren van een bijdrage aan de EHS vormt in feite het hoofddoel van de RKL. Het ligt daarom in de rede dit criterium niet gelijk te schakelen met de neven-doelen, zoals landschap, milieu en water, in één criterium, maar het leveren van een bijdrage aan de EHS als een apart criterium te onderscheiden, naast het criterium dat het ook een bijdrage dient te leveren aan landschap, milieu en water.

Naast een bijdrage aan de EHS draagt de sanering in alle vijf gevallen ook bij aan landschap, ruimtelijke ordening, milieu of water. Milieu, m.n. bodemverontreiniging, speelt in alle gevallen een belangrijke rol. In de

meeste gevallen spelen ook planologische aspecten (tegengaan van ongewenste ontwikkelingen, bijv. Bantham) en landschap een belangrijke rol. Water speelt in geen enkel geval een belangrijke rol.

4. Stimulering bedrijfsverplaatsing in het belang van behoud van werkgelegenheid.

Weliswaar is in alle gevallen sprake van beëindiging, verplaatsing of functieverandering van bedrijvigheid of onderzoeksactiviteiten, maar het behoud van werkgelegenheid speelt daarbij geen echte rol.

Bij de terreinen het Bantham, Kodak, Rodem en Harlan is sprake van beëindiging van bedrijfs- of onderzoeksactiviteiten op die specifieke locatie. Bij het Rodem-terrein is ook functiewijziging aan de orde. De enige situatie waarin sprake is behoud van werkgelegenheid is de autosloperij in Eemnes. Leidend is ook in dat geval veel meer de ongewenste locatie voor die activiteit.

Conclusie is dat dit criterium niet altijd relevant is als het gaat om het oplossen van knelpunten in de realisering van de EHS. Strikt genomen zou het zelfs belemmerend of te beperkend kunnen werken. Het zou wel een criterium kunnen zijn waar het gaat om het stellen van prioriteiten, maar meer ook niet gelet op het doel van de Reserve. Het criterium zou gelet hierop beter geschrapt kunnen worden.

5. Experimenteel van karakter.

Zoals de aard van de Reserve nu is geformuleerd en ingericht – mogelijk maken van bijdragen in specifieke gevallen en geen subsidieregeling, waarmee aanspraken op subsidies kunnen ontstaan – sluit dat het best aan bij de doelstelling van de Reserve maar vooral ook bij de (regie)rol en de positie van de provincie in dit soort (onderhandelings)processen. Op deze wijze blijft in ieder geval sprake van uitzonderingssituaties en een experimenteel karakter.

6. Andere partijen dragen substantieel bij

In alle gevallen is als uitgangspunt genomen dat ook de andere betrokken partijen, waaronder ook de betrokken ondernemers of particulieren in de specifieke situatie een substantiële (op geld waardeerbare) bijdrage dienden te leveren aan de oplossing van het knelpunt. Dit was ook noodzakelijk gelet op het beperkte budget en de verantwoordelijkheden van partijen.

In alle gevallen wordt ook het aankoopbudget (provinciale Reserve aankopen natuurterreinen) ingezet. Voor wat betreft de rol van het rijk in dit verband wordt opgemerkt, dat LNV bij deze projecten wordt betrokken en in ieder geval voor subsidiëring ook in beeld komt bij de overdracht van de gronden naar de terreinbeherende instantie (rijksbijdrage). LNV heeft op grond van haar aankoopregeling ook de mogelijkheid (evenals de provincie) om sanering van gebouwen te subsidiëren.

Aanbevelingen:

1. De Reserve Knelpunten Landelijk Gebied met het beschikbare budget te handhaven en het experiment RKL voor in ieder geval voor een periode van 3 à 4 jaar voort te zetten.
2. Bij de afwegingen voor de prioriteiten Kadernota 2004 te onderzoeken of een soortgelijk bedrag voor deze periode beschikbaar kan worden gesteld als in de afgelopen jaren (2001 en 2002) beschikbaar was (€ 680.000).
3. Voor 'grotere' saneringsgevallen (die de beschikbare middelen in de RKL te boven gaan), zoals het Kodak-terrein, desgewenst incidenteel (in plaats van uit de RKL) geld beschikbaar te stellen.
4. De RKL in zijn huidige vorm als Reserve te handhaven (zie pag. 7, punt 9).
5. De criteria van de RKL als volgt aan te passen:
  - het criterium functieverandering naar natuur ruim op te vatten en daaronder ook te rekenen het tegengaan van nieuwe ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen die ten koste gaan van de EHS,
  - het criterium dat de RKL vooral ingezet dient te worden voor behoud van de werkgelegenheid te schrappen,
  - aan het criterium dat de RKL dient bij te dragen aan het realiseren van de provinciale beleidsdoelen op het gebied van water, milieu en landschap toe te voegen ruimtelijke ordening en dit als apart criterium te onderscheiden van het criterium dat de RKL dient bij te dragen aan de realisering van de EHS.
6. Als richtbedrag voor de maximale provinciale bijdrage uit de RAN en RKL gezamenlijk, een bedrag van € 200.000 voor de eerste ha. en een bedrag van € 100.000 voor de volgende ha. te hanteren. Afhankelijk van het belang van de sanering en de specifieke omstandigheden de mogelijkheid open te laten in incidentele gevallen een hogere bijdrage toe te kennen. Als richtbedrag voor de maximale bijdrage uit de RAN voor saneringsgevallen € 25.000 per ha. hanteren

Bijlage 1 Overzicht waardering criteria

Criteria	Bantham 7 ha.	Rodem 1,9 ha	Kodak 5 ha	Harlan 8 ha	Valsche Bosjes 1,2 ha
Knelpunt functieverandering natuur	ja	ja	ja	Ja	ja
Niet-oplosbaar bestaand instrumentarium	+	+/- wellicht in geheel geen RKL nodig	++	++	++
Bijdrage aan natuur/EHS	+	++	+	++	+
Bijdrage aan landschap, r.o., water en milieu	++ landschap, r.o. + ?	++ bodem + ? r.o.	++ bodem + ? r.o.?	++ bodem + ? r.o.?	+ bodem + ? r.o.?
Stimulering bedrijfsverplaatsing	-	-	-	-	+/-
Experimenteel	ja	Ja	ja	ja	ja
Bijdragen andere partijen	ja	Ja	ja	ja	ja
<i>Bijdrage RAN</i>	Ca. € 159.000	PM ca. € 25.000 (1)	Ca. € 125.000	Ca.€ 200.000	Ca. € 30.000
<i>Bijdrage RKL</i>	€ 226.890	PM	Ca. € 325.000	Ca. € 91.000 PM	Ca. € 90.000 PM
<i>Totaal kosten</i>	€ 2.720.000	PM	Ca. € 11.000.000	Ca. € 1.720.000	Ca. € 1.000.000

1) er wordt vanuit gegaan dat ca. 1 ha bestemd wordt als natuur en overgedragen wordt aan HUL